

Leo Trotskij

Än en gång om orsakerna till nederlaget i Spanien

4 mars 1939

Paraplyets uppfinnare

En gammal fransk humorist skrev en gång en berättelse om hur en småborgare kom att uppfinna paraplyet. När han gick på gatan i regnet började han fundera över hur fint det skulle vara om gatorna var täckta med tak.... Men det skulle störa den fria luftcirkulationen.... Det måste förflyttas av fotgängaren, som håller någon slags spak i händerna, osv., osv. Slutligen utbrast vår uppfinnare, "Bah! Det är ju ett paraply!" Paraplyets uppfinnare kan numera påträffas vid varje steg bland "vänsteristerna"!

På sin tid misskrediterade bolsjevismen reformistisk politik för ett antal år. Men med reaktionens ankomst har stalinisterna tillsammans med alla sina underhuggare börjat uppfinna ett nytt reformistiskt paraply: "Folkfronten" (koalition med bourgeoisin), proletariats skyldighet att försvara det demokratiska fosterlandet (socialpatriotism); och så vidare. Och de gör det med okunnighetens hela styrka!

Ytterligare ett nyuppfunnet paraply

I den mexikanska tidningen *El Popular*, som har uppnått nästan internationell berömmelse för djupet i sin lärdom, sin ärlighet i tanke och den revolutionära karaktären hos dess politik, ställer Guillermo Vegas León, som inte är helt okänd för våra läsare, upp till försvar för den spanska Folkfrontens politik med hjälp av ett nyligen uppfunnet paraply. Kriget i Spanien, förstår ni, är inte ett krig för socialismen utan ett krig mot fascismen. I kriget mot fascismen är det otillåtligt att satsa på sådana äventyr som att konfiskera fabriker och mark. Endast fascistens vänner kan föreslå något sådant. Och så vidare och så vidare. Historiska händelser utöver naturligtvis inget inflytande på människor som bor i det billiga tidningspapperets kungadöme.

Mr León är okunnig om att samma paraply användes av de ryska mensjevikerna och socialistrevolutionärerna (Kerenskijs parti). De tröttnade aldrig på att upprepa att den ryska revolutionen var "demokratisk" och inte socialistisk, att under kriget med Tyskland, som hotade den unga demokratiska republiken, var varje försök att inlåta sig i sådana äventyr som att exproprieras produktionsmedlen detsamma som ett stöd till Hohenzollern. Och eftersom det inte fanns så få skurkar bland dem, hävdade de också att bolsjevikerna gjorde detta av någon hemlig orsak

Revolutionens klasskaraktär

Huruvida en revolution är "antifascistisk" eller proletär, borgerlig eller socialistisk, bestäms inte av politiska etiketter utan av klasstrukturen hos en viss nation. För León har samhällsutvecklingen från ungefär mitten av artonhundratalet passerat obemärkt. Ändå har denna utveckling i de kapitalistiska länderna tvättat bort små- och mellanbourgeoisin, förpassat dem till bakgrunden, förnedrat och förödmjukat dem. De viktigaste klasserna i det moderna samhället – inklusive i Spanien – är bourgeoisin och proletariatet. Småbourgeoisin kan inte – i alla fall för någon längre tid – utöva makt, den måste antingen vara i händerna på borgarklassen eller i händerna på proletariatet. I Spanien gick bourgeoisin, driven av rädsla för sin egendom, över till fascistens läger. Den enda klass som förmår föra en verklig kamp mot fascismen är proletariatet. Bara det kunde ha mobiliserat de förtryckta massorna, framför allt de spanska bönderna. Men arbetarnas makt kan bara vara en socialistisk makt.

Exemplet Kina och Ryssland

Men, invänder Mr León, det omedelbara målet är kampen mot fascismen. Alla våra krafter måste koncentreras på detta omedelbara mål, etc., etc. Naturligtvis, naturligtvis! Men säg oss, varför måste – under kampen mot fascismen – marken tillhöra godsägarna och fabrikena och verkstäderna kapitalisterna, som alla är i Francos läger? Är det kanske för att bönderna och arbetarna ”inte är mogna” att ta över marken och fabrikena? Men de visade sin mognad genom att på eget initiativ ta över marken och fabrikena. Under stalinisternas ledning kunde reaktionärer, som kallar sig själva republikaner, krossa denna kraftfulla rörelse i ”anti-fascismens” namn, men i själva verket var det i de borgerliga ägarnas intresse.

Låt oss ta ett annat exempel. För närvarande befinner sig Kina i krig mot Japan, ett rättvist försvarskrig mot plundrare och förtryckare. Med detta krig som förevändning har Chiang Kaisheks regering, med stöd av Stalins regering, krossat all revolutionär kamp och framför allt böndernas kamp för jord. Exploatörerna och stalinisterna säger: ”Nu står inte lösandet av jordfrågan på dagordningen. Nu gäller det gemensam kamp mot Mikado.” Ändå är det självklart att om de kinesiska bönderna just kommit i besittning av jord, så skulle de försvara den med näbbar och klor mot de japanska imperialisterna. Vi måste åter påminna om att oktoberrevolutionen kunde segra i ett krig som varade i tre år över otaliga fiender, inklusive expeditionstyrkor från de mäktigaste imperialistmakterna. Denna seger säkrades framför allt genom att bönderna hade kommit i besittning av jorden medan arbetarna höll verkstäderna och fabrikena. Det var endast genom att den socialistiska omvälvningen smälte samman med inbördeskriget som den ryska revolutionen blev oövervinnlig.

Herrar som Mr León bestämmer karaktären av en revolution efter den beteckning på den samma som ges av borgerliga liberaler och inte genom det sätt på vilket det uttrycks i den verkliga klasskampen och inte heller av hur den uppfattas av – även om det inte alltid inses klart – de revolutionära massorna. Men vi ser inte på den spanska revolutionen med den liberala kälkborgerliga Azañas ögon, utan genom de ögon som tillhör Barcelonas och Asturiens arbetare liksom Sevillas bönder, vilka kämpade för verkstäderna och fabrikena, för jorden, för en bättre framtid, och inte alls för folkfrontens gamla parlamentariska paraply.

Den tomma abstraktionen ”antifascism”

Själva begreppen ”antifascism” och ”antifascistisk” är fiktioner och lögnar. Marxismen närmar sig alla fenomen utifrån en klasständpunkt. Azaña är ”antifascist” endast i den mån fascismen hindrar borgerliga intellektuella från att förvärva parlamentariska eller andra yrken. Inför nödvändigheten att välja mellan fascism och den proletära revolutionen kommer Azaña alltid att visa sig stå på fascisternas sida. Hela hans politik under de sju år av revolution bevisar detta.

Å andra sidan kan inte parollen ”mot fascismen, för demokratin!” väcka miljoner och tiotals miljoner av befolkningen om inte annat därför att i krigstid fanns inte och kan det inte finnas någon demokrati i det republikanska lägret. Både med Franco och med Azaña har det varit militärdiktatur, censur, tvångsmobilisering, hunger, blod och död. Den abstrakta parollen ”För demokratin!” räcker för liberala journalister, men inte för de förtryckta arbetarna och bönderna. De har inget att försvara, förutom slaveri och fattigdom. De kommer att inrikta alla sina krafter på att krossa fascismen endast om de samtidigt kan förverkliga nya och bättre villkor för sin existens. Följaktligen kan proletariatets och de fattiga böndernas kamp mot fascismen i social bemärkelse inte vara defensiv, utan bara offensiv. Det är därför som León skjuter helt över målet när han följer de mer ”auktoritativa” filistéerna i fotspåren och lägger ut texten om att marxismen avvisar utopier, och att idén om en socialistisk revolution under kampen mot fascismen är en utopi. *I själva verket är tanken att det är möjligt att kämpa mot fascismen utan att störta den kapitalistiska ekonomin den värsta och den mest reaktionära formen av utopi.*

Segern var möjlig

Dessa människors totala okunnighet är verkligen förvånansvärd. De har ingen aning om att det finns en världslitteratur, som börjar med Marx och Engels, där själva idén med den demokratiska revolutionen och dess inre klassmekanismer har analyserats. Det är uppenbart att de aldrig har läst de grundläggande dokumenten från Kommunistiska internationalens fyra första kongresser eller Fjärde internationalens teoretiska forskning, som bevisar, förklarar och gör det möjligt även för ett barn att smälta det faktum att kampen mot fascismen under moderna förhållanden är otänkbar annat än genom att kämpa för makten med den proletära klasskampens metoder.

Dessa herrar föreställer sig historien som något där man omsorgsfullt utarbetar villkoren för den socialistiska revolutionen, fördelar roller, och med en triumfbåge där det med stora bokstäver står inskrivet: INGÅNG TILL DEN SOCIALISTISKA REVOLUTIONEN, som garanterar segern och sedan artigt inbjuder de hedervärda ledarna att besätta de framträdande posterna som ministrar, ambassadörer osv. Nej, frågan står helt annorlunda, den är mycket mer komplex, svår och farlig. Opportunister, reaktionära klantskallar och småborgerliga ynkryggar har aldrig erkänt och kommer aldrig att erkänna att en situation är sådan att den socialistiska omvälvningen står på dagordningen. För att göra detta måste man vara en revolutionär marxist, en bolsjevik, man måste kunna försmå den allmänna opinionen hos den "bildade" småbourgeoisin, som bara återspeglar kapitalismens egoistiska klassrädsla.

Proletariatet var starkt nog

Ledarna för CNT och FAI förklarade själva efter upproret i maj 1937: "Om vi så hade velat, kunde vi när som helst ha gripit makten, eftersom alla styrkor var på vår sida, men vi ville inte ha någon diktatur", osv. osv. Vad borgarklassens anarkistiska lakejer har eller inte har är i längden en sekundär fråga. Det som räknas är att de härmed erkänner, att det upproriska proletariatet var starkt nog att erövra makten. Hade det haft ett revolutionärt och inte ett förrädiskt ledarskap, skulle det ha rensat statsapparaten på alla Azaña-typer, inrättat rådsmyndigheter, gett jorden till bönderna, verkstäderna och fabriker till arbetarna – och den spanska revolutionen skulle ha blivit socialistisk och oövervinnlig.

Men eftersom det inte fanns något revolutionärt parti i Spanien, och eftersom det istället fanns en mängd reaktionärer som såg sig själva som socialister och anarkister, lyckades de under Folkfrontens etikett strypa den socialistiska revolutionen och säkerställa Francos seger.

Det är helt enkelt löjligt att förklara nederlaget med hänvisningar till den militära interventionen från italienska fascister och tyska nazister och de franska och brittiska "demokratiernas" svekfulla agerande. Fiender kommer alltid att förbli fiender. Reaktionen kommer alltid att intervensera när den kan. Imperialistisk "demokrati" kommer alltid att förråda. Detta skulle innebära att proletariatets seger är omöjlig i allmänhet! Men hur var det med fascismens seger i Italien och Tyskland? Ingen intervention där inte. Istället hade vi ett kraftfullt proletariat, ett mycket stort socialdemokratiskt parti och, när det gäller Tyskland, även ett stort kommunistparti. Varför vanns där då ingen seger över fascismen? Just för att de ledande partierna i dessa båda länder försökte begränsa frågan till kamp "mot fascismen", när endast en socialistisk revolution kan besegra fascismen.

Den spanska revolutionen var den högsta skolan. Det är otillåtligt att tolerera det minsta lättsinne när det gäller dessa dyrköpta lärdomar. Ned med alla charlataner, allt frasmakeri, all självbelåten okunnighet och alla intellektuella parasiter! Vi måste på allvar och ärligt studera och förbereda oss för framtiden.

Publicerad i *Socialist Appeal* 21 mars 1939. Osignerad

Översättning: *Martin Fahlgren*

Till innehållsförteckningen för artikelsamlingen [Trotskij om Spanien](#)